

Japan waagt de sprong

In hoofdstuk 8 vermeldden wij dat het Japanse kabinet, de Japanse legerleiding en de Japanse marineleiding (drie goeddeels los van elkaar opererende instanties) in de zomer van '36 vastgesteld hadden dat Japans macht in het gebied van de *Nanjo*, de Zuidelijke Oceaan, 'met vreedzame middelen geleidelijk uitgebreid' moest worden. Daaruit was een intensificatie voortgevloeid van de Japanse spionage en penetratie in Nederlands-Indië, maar méér dan dat: Japan begon de *Nanjo* te naderen. Eind '38 had het Japanse leger in het kader van zijn oorlogvoering tegen Nationalistisch China de belangrijkste havensteden in Zuid-China veroverd, in februari '39 hadden leger en vloot samen het eiland Hainan bezet, in mei '39 had de vloot zich genesteld op de Spratly-eilanden (zie kaart X op pag. 686). Voorts had Japan zich verbonden met de aggressiefste mogendheid in Europa, Duitsland: het had in november '36 het *Anti-Komintern-verdrag* met Duitsland gesloten, waarbij de twee mogendheden in het geheim afgesproken hadden dat zij geen bondgenootschap met de Sowjet-Unie zouden sluiten zonder onderling overleg en dat zij aan de Sowjet-Unie geen hulp zouden verlenen als een van hen beide slachtoffer zou worden van een ongeprovoceerde Russische aanval. Die binding met Duitsland was evenwel in augustus '39 ernstig op de proef gesteld door het Duits-Russisch bondgenootschap waardoor ook Japan volledig werd verrast. Had een samengaan met Duitsland wel zin?

De formidabele successen nu welke de *Wehrmacht* van begin april tot eind juni '40 in Europa behaalde (Denemarken, Noorwegen, Nederland, België en Luxemburg werden veroverd en Frankrijk, eveneens verslagen, werd gesplitst in een bezet gedeelte dat door een *Militärverwaltung* en een onbezet dat door de regering van maarschalk Pétain werd bestuurd), oefenden een machtige invloed uit op de Japanse politiek. De Japanse plannen, waarover aanstonds meer, werden steeds ambitieuzer, maar in zijn feitelijk beleid waagde Japan zich slechts voorzichtig voorwaarts, zulks vooral uit beduchtheid voor een botsing met de Verenigde Staten.

Frans-Indo-China werd het eerste object van Japans drijven naar expansie.

Eind juni stelde de Japanse regering aan de gouverneur-generaal van